

S I R P JA V A S A R

EN KIRJANIKE LIIDU, EN KUNSTNIKE LIIDU, EN HELILOOJATE LIIDU JA ENSV TEATRIÜHINGU HÄÄLEKANDJA

Nr. 40 (145) — V aastakäik

Laupäeval, 5. oktoobril 1946.

Üksiknumber — 50 kop.

Ajaloo kohtuotsus

Kohtuotsus on ette loetud...

Tähtsamate saksa sõjaroimarite protsess on lõppenud.

Kümme kuud uuris Rahvusvaheline Sõjatribunal, mille koosseis kuulus neli kohtunikku, kes esindasid Nõukogude Liitu, Ameerika Ühendriike, Suur-Britanniat ja Prantsusmaad, suure hoolet ja tähelepanelikkusega arvukaid dokumente, asitõendeid, kuulas üle tunnistajaid. Nende tunnistajate hulgas oli fašistlike surmalaagrite õudused läbielanud kümneid ja kümneid inimesi, kes said end Saksamaa valitsuseks nimetanud hitlerlike röövlite jõngu poolt toimepandud jõledate kuritegude halastamatuks paljastajaks.

Kümme kuu jooksul käisid Nürnbergi tribunali kohtusaalis kohtunike ja kogu maailma silme eest läbi hiljutise mineviku hirmsad pildid, hitlerlaste poolt rahu ja inimsuse, üldtunnustatud moraallireeglite ja rahvusvahelise õiguse normide vastu, miljonite ja miljonite paljaksriisitud, surnukspiinatud ja hävitatud süütute inimeste vastu toimepandud ennenägematute kuritegude arvutud faktid.

Kohus paljastas nende ebainimlike roimade innustajad, organiseerijad ja juhid, roimade, mis katsid kaebelused igavese häbiga, Kohus paljastas ja häbi-märgistas raskeimate kuritegude saksa fašistlike agressorite, kes valmistasid ette, organiseerisid ja süütasid Teise Maailmasõja vabadustarmastavate rahvaste orjastamise ja oma maailmavalitsemise sisseseadmise eesmärgil, hullumeelsed verised plaanid.

Kohus määras kuritegudele saksa fašistlikele agressoritele kohtuliku karistuse surmanuhtluse. See on õiglane karistus, see on õiglane tasu kõigi sõjakolleduste eest, kõigi jõledate kuritegude eest, kõigi kannatuste ja piinade eest, mis rahvaille ja tervetele riikidele saksa fašistlike timukate läbi osaks said.

Rahvusvahelise kohtu otsusega mõisteti surma 12 tähtsamat sõjaroimarit, kes olid tõmmanud maailma suurimasse agressiivsesse sõtta, mis inimsugu kunagi on tundnud ja mis kattis häbiga saksa rahva, kes sai fašistlike saksa peameeste kuritegeliku kliki üheks ohvriks. See kohtuotsus võtab kokku Teise Maailmasõja suured sündmused. Selles sõjas liitsid demokraatlike maade ühinenud jõud oma jõupingutused võitluses salakavala agressori purustamise nimel, saavutasid võidu hitlerlike rööv vallutajate pimedusjõundude üle ja vastastasid rahvad saksa fašistlikult orjusest.

Kohtu üksmeelse otsuses tähtsimate kaebeluste suhtes, kes koos Hitleri, Goebbelsi ja Himmleri kannavad kõige suuremat vastutust selle sõja eest ja kõigi saksa rööv vallutajate poolt toimepandud kuritegude eest, leidis väljendust Nõukogude Liidu, Ameerika Ühendriikide, Suur-Britannia ja Prantsusmaa võitluskostöö vaim, mis viis maailmaajaloolise võiduni hitlerliku Saksamaa ja militaristliku Jaapani üle. Ja ei ole juhuslik, et Tokios peetakse samadel päevadel teist kohut — Jaapani sõjaroimarite üle, kes ootavad oma saatuse otsustamist.

Nõukogude rahvas ja kogu eesrindlik inimsugu, kõik ausad inimesed võtavad rahuldustundega vastu rahvusvahelise

kohtu otsuse, mis kõlab kui balastamatu ja lepitamatu, karmi ja õiglase ajaloo enda otsus.

Ei saa ühtlasi märkimata jätta, et Nürnbergi kohtu otsus ei kujunenud üksmeelseks selles osas, mis puudutab mõningaid kaebeluseid: Hessi, kelle karistust pehmendati, Papenit, Schachtit ja Fritschet, keda kohus pidas võimalikuks õigeks mõista ja karistusest vabastada. Nõukogude kohtunik, Rahvusvahelise Sõjatribunali liige, ei saanud kohtuotsuse selles osas ühineda ülejäänud kohtunikega ja avaldas oma eriarvamuse.

Me jagame Nõukogude kohtuniku mõtteid. Me saame aru tema eriarvamusest ja toetame seda, sest et kohtu kasutada oli küllalt veenvaid andmeid, mis kinnitavad mainitud kaebeluste süüd. Kuid vaatamata Nõukogude kohtuniku eriarvamusele ei saa rõhutamata jätta, et Nürnbergis hitlerlike mõrtsukate suhtes tehtud kohtuotsust hinnatakse kõigi ausate inimeste poolt kogu maailmas positiivselt, sest see karistas õiglaselt ja ära teenitult suurimaid kurjategijaid rahu ja rahvaste heaolu vastu.

Ajaloo kohtumõistmine on lõppenud. Esimest korda on õiglane karistus tabanud agressiivse sõja kuritegelike plaanide organiseerijaid ja juhtijaid, õhutamajaid ja teostajaid.

See kohtuotsus on otsus agressiooni ja agressorite üle.

See on karm kättemaks eelnenud agressiooni eest, see on ähvardav hoiatus kõigile nne agressiooni, uute sõdade õhutamajale vabadustarmastavate rahvaste vastu, kes igatsevad rahu loovaks, ülesehitavaks tööks.

Ajaloo kohtuotsus on langetatud...

(„Pravda“ juhtkiri 2. oktoobril)

G. M. SEGAL

„September“ (Oli. 1945. a.)

Septembriõhtu

RALF PARVE

September murrab oksti kummargile,
on tühjund sajuniiskid tänavad.
Siis äkki kõlab pikk ja hele vile
ja tehas avab oma väravad.

Ning puistelele nõestund mehi valgub
ja noori poisse üleemeelikuid.
siin astub vanameeste raskeid jalgu
ja rõõmsavärvilisi seelikuid.

Paar sammu teiste taga üksi rühib
nii aastailt juba üle keskea mees,
käs põselt külmi vihmapiisku pühib
ning rõõmsalt hõõgub pibutobi ees.

Kolmkümmend aastat katnud tehas
nõetõlmuga ta elurasked laud,
ent täna nõlke noorus on ta kehas,
sest töömees olla nüüd on jälle au

Ja omas tehases ja vabal pinnal
käed nagu ise kibeleksid tööd,
— ei ole aeg veel puhkusele minna,
vaid, nagu suudad, kaasa praegu lööd.

Poeg oma elu jättis Sõrve randa,
et valgem päev meil säraks ukse ees...
Nüüd vanamehe kohuseks on anda
töös oma osa nagu sõjamees.

Ja nagu kindlamine käiksid jalad,
selg sirgub, tõuseb uhkelt üles pea,
kui oleks õlalt pannud raske tala,
tal äkki on nii kerge ja nii hea.

Õnn läidab nagu oma tuled silmas,
naer mängleb vanal piipuhoidval suul,
ning pöörab selgeks pilvehalli ilma
septembri sajune ja väsinud tuul.

EESTIMAA K(b)P KESKKOMITEES

Eestimaa K(b)P KK büroo 18. septembri 1946. a. otsusest kirjandus- ja kunstiajakirja „Looming“ kohta

ÜK(b)P KK otsus 14. augustist 1946. a. ajakirjade „Zvezda“ ja „Leningrad“ kohta, mis paljastab tõsiselt ideelisi viga Leningradi ajakirjade ja kirjanike organisatsioonide töös, on meie partei tähtsaimaks dokumendiks, mis määrab kindlaks edasise töö suuna ideoloogilise rinde olulisimas osas, ilukirjanduse alal.

Selle otsuse valguses paljastuvad suured vead ja puudused kirjandus- ja kunstiajakirja „Looming“ toimetuses.

Eestimaa K(b)P KK büroo märgib, et kirjandus- ja kunstiajakirja „Looming“, Eesti NSV Kirjanike Liidu häälkandjat, toimetatakse täiesti mitterahuldavalt.

Õnnestunud teoste kõrval on ajakirjas 1946. aasta jooksul ilmunud palju ideelagendaid apoliitilisi jutustusi ja luuletusi. Ajakirja „Looming“ toimetuse on andnud oma ajakirja lehekülgedel rühmi kunstivormis ideelagenduse, apoliitilisuse ja „kunst kunsti pärast“ jutustamisele.

Eestimaa K(b)P KK büroo märgib, et selliste teoste hulka, mis jutustavad apoliitilisust ja ideelagendust, kuuluvad esimeses järjekorras K. Merilaasi luuletused ja mõned D. Vaarandi värsid.

Ajakirjas 1946. a. jooksul ilmunud 11 novellist käsitleb ainult neli novelli tänapäeva probleeme, meie maa majanduse taastamist. Nii on J. Peegli jutustus „Saaremaa motiiv“ täis müstikat ja odava moraali jutustamist. Jutustuses „Sae laul“ on kirjanik L. Kibuvits valinud teemaks kodanliku koloneli hellitatud pojakese ümberkasvatamise nõukogude inimeseks, mis ei ole meie ajale tüüpiline. Sotsialistliku töö asemel on näidatud noorte tööd eraomaniku kasuks. Jutustuse ideeline suund on väär.

Suure Isamaasõja ja fašistliku okupatsiooni aega käsitlevaid jutustusi on kõige nõrgemaks R. Sirge jutustus „Samm-sammult“, mis ei näita fašistlike okupantide tõelist nägu, ja P. Viidingu jutustus „Oleks võinud olla ka teisiti“, mis jutustab leplikust inimeste suhtes, kes koos sakslastega ära läksid.

Toimetuse on puudulikult töötanud noorte autoritega, mille tõttu ajakirjas on ilmunud nii ideeliselt kui ka kunstiliselt seisukohalt nõrku jutustusi ja luuletusi noortelt autoritelt (E. Kölliit, E. Ertiselt, K. Mullaselt, K. Maidilt jt.). Ajakirja lehekülgedel ei anta küllaldaselt ruumi vene klassikalisele ja nõukogude kirjandusele. Peagu täielikult puudub kirjanduskriitika. Avaldatud arvustustes jutlustatakse „kunst kunsti pärast“ (A. Sang) ja hoidutakse teoste ideelisest analüüsist (P. Viiding).

Selline olukord ajakirjas „Looming“ võis välja kujuneda seetõttu, et toimetuse on unustanud, et „meie ajakirjad, on nad teadus- või kunstiajakirjad, ei saa olla apoliitilised... Meie ajakirjad on Nõukogude riigi võimsaks vahendiks nõukogude inimeste ning eriti noorsoo kasvatamisel ja seepärast peavad nad juhinduma sellest, mis moodustab nõukogude korra elulise aluse. — tema poliitikat.“ (ÜK(b)P KK 14. augusti otsusest).

Ajakirja „Looming“ toimetuse on unustanud, et „Nõukogude kirjanduse ülesanne seisneb selles, et aidata riigil kasvada õigesti noorsugu, rahuldada tema elutarbeid, kasvatada uut põlvkonda, kes on südi, usub oma ülesandesse, ei kardaks takistusi ja on valmis ületama igasugused takistused. Sellepärast on kirjanduse ideelagenduse, apoliitilisuse ja „kunst kunsti pärast“ jutustamine vöö-

ras nõukogude kirjandusele, kahjulik nõukogude rahva ning riigi huvidele ja sellel ei tohi olla kohta meie ajakirjades“. (ÜK(b)P KK 14. augusti otsusest).

Eestimaa K(b)P KK büroo konstateerib, et ajakirja „Looming“ juhtivate töötajate mitteküllaldane ideelisus on samuti põhjuseks asjaolu, et nad on raiunud oma suhtes kirjanikega sageli sõbramehe-rühmahuvidel. Selle tagajärjel keeldus „Looming“ avaldamast A. Jakobsoni väljapaistvat teost „Elu tsita-dellis“. Selle tagajärjel on ajakirja arvustused ja kirjandus-teoreetilised sõnavõtted määritud ja kannavad vahel otseselt „oma inimeste“ ülistamise iseloomu. (Kangro-Pooli avalik kiri).

Lähtudes ülaltoodust tunnistas Eestimaa K(b)P KK büroo kirjandus- ja kunstiajakirja „Looming“ toimetuse töö mitterahuldavaks.

Eestimaa K(b)P KK büroo kohustas ajakirja „Looming“ toimetust ja Eesti Nõukogude Kirjanike Liidu juhatus tervitusele võtta kõik abinõud käesolevas otsuses märgitud vigade ja puuduste kõrvaldamiseks, võtta oma töö aluseks ÜK(b)P KK otsuse „Ajakirjadest „Zvezda“ ja „Leningrad““ ning kindlustama ajakirja kõrge ideelise ja kunstilise taseme, pidades meeles, et nõukogude kirjanduse ülesandeks on inimeste kasvatamine kommunismi vaimus, et nõukogude kirjanduse maailma kõige eesrindlikuma kirjanduse jõud seisneb selles, et ta on kirjandus, millel ei ole ega saagi olla teisi huvisid peale rahva huvide, Nõukogude riigi huvide.

„Looming“ toimetuse ei tohi lubada ajakirja ideelagenduse, apoliitilisuse, „kunst kunsti pärast“ jutustamist, mis on kahjulik nõukogude rahva ja riigi

huvidel, ei tohi trüki lasta kõlbmatuid teoseid sellepärast, et ta ei taha rikkuda sõbramehesuhteid, vaid peab juhinduma kõrgest ideelisusest ja eesmärgist kasvatada inimesi, kes on usuvad Nõukogude kodumaale, kes on vastupidavad, elujulged ja valmis võitma kõik takistused teel kommunismile.

Põhimõttelise ja terava kirjanduskriitika taseme tõstmiseks, mis näitab kirjandusliku teose ideelist olemust ja soodustab kommunislikulteadikkuse kasvatamist, peab Eesti Nõukogude Kirjanike Liidu juhatus korraldama loominguilisi arutluskooolekuid üksikute kirjanduslike teoste, samuti ajakirja „Looming“ numbrite kohta kirjanike, arvustajate ja lugejate aktiivse osavõtul.

„Looming“ toimetusel tuleb perioodiliselt korraldada ajakirja kaastöölise loominguilisi kohtumisi lugejate aktiiviga.

ENSV Nõukogude Kirjanike Liidul ja „Loomingu“ toimetusel tuleb pidada alati sidet algavate autoritega, korraldada neile konsultatsioone ja loominguilisi kohtumisi.

ENSV Nõukogude Kirjanike Liidul ja „Loomingu“ toimetusel tuleb arutada kirjanike loominguilisi kavasisid oma laiendatud koosolekudel, ergutades selleks kirjanikke ideeliselt ja kunstiliselt täisväärtuslike teoste loomisele, mis kajastavad meie suurt ajastut, bolševistliku partei poolt kasvatatud nõukogude inimeste mõtteid, elamusi ja kanglastegusid.

Eestimaa K(b)P KK büroo soovib alajalehede „Rahva Hääl“, „Sovetskaja Estonia“ ja „Sõja ja Vasa“ toimetusele avaldada „Loomingu“ ilmunud numbrite arvustusi (ETA)

